

Miten edistää riistaelinympäristöjen kunnostamista yksityismailla?

Piia Ikonen & Jani Pellikka

Photo: Veli-Matti Väänänen

Suomessa tehdään monia toimia riistan elinympäristöjen parantamiseksi talousmetsissä, vesistöjen rannoilla ja maatalousmaisemissa. Ne kohdistuvat usein yksittäisille kiinteistöille ja ovat monesti melko pienialaisia. Laaja-alaisempien ja useiden toimijoiden yhteistyötä edellyttävien hankkeiden toteuttaminen on haastavampaa, mutta hyviä esimerkkejä sellaisistakin jo on. Tässä artikkelissa käsittelemme edellytyksiä sille, miten tällainen toiminta voisi yleistyä.

Riistan ja muiden lajien elinympäristöjen kunnostukselle ja ennallistamiselle nähdään enenevästi tarvetta. Suomen luonnon monimuotoisuuden on arvioitu heikkenevän, ja esimerkiksi uhanalaisten lajien määrän kasvavan (Hyvärinen ym. 2019). Elinympäristöjen pinta-alojen väheneminen tai niiden laadun heikkeneminen on katsottu suurimmaksi syyksi luonnon ja monimuotoisuuden köyhtymiselle (mm. Wallenius ym. 2010). Riistalajeista huolta ovat herättäneet Suomessa etenkin monet taantuneet vesilintulajit, jotka myös kärsivät sopivien elinympäristöjen puutteesta (esim. Ma ym.

2010, Tiainen ym. 2018). Myös elinympäristöltään vaativampien metsäriistalajien, kuten metson ja riekon, hyvinvointi talousmetsissä on kiinnittänyt tutkijoiden ja kentän toimijoiden huomiota jo pitkään (mm. Valkeajärvi & Ijäs 1986, Pakkala ym. 2003, Valkeajärvi ym. 2007, Miettinen 2011, Herrero ym. 2020, Ikonen ym. 2022). Vaikka Suomessa metsäkanalinnut ja muu metsäriista voi toisinaan myös hyötyä monenlaisista metsätaloudellisista ja metsänhoidollisista toimista talousmetsissä (Miettinen 2009), on osalla toimista ja muulla maankäytöllä ollut myös sopivien elinym-

päristöjen määrään ja laatuun haitallisia vaikutuksia (esim. Pellikka ym. 2006). Ihminen muokkaa ja käyttää samoja metsän resursseja, joita myös riistakannat tarvitsevat säilyäkseen elinvoimaisina.

Monenlaisia torjuntatoimia luontokadon pysäyttämiseksi on Suomessa tehty, ja parhaillaankin on suunnitteilla, luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi (esim. Valtioneuvosto 2023). Ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia on viime vuosina näkyvästi edistetty muun muassa Helmi- ja Metso-ohjelmissa, ja talousmetsien luonnonhoitoa toteutetaan monissa organisaatioissa erilaisten neuvontatyökalujen ja metsänomistajien koulutusten keinoin. Esimerkiksi Suomen metsäkeskus on toteuttanut erilaisia kestävä metsätalouden edistämishankkeita (mm. Tinttimetsä - Metsätiaiset luonnon monimuotoisuuden viestinviejinä -hanke, Metsäkeskus 2024). Myös metsäteollisuuden yritykset ovat viime vuosina julkaisseet omia monimuotoisuus- ja vastuullisuusohjelmiaan (Honkanen 2022, Tornator Oy 2021), ja valtionhallinto on valmistellut vuoteen 2035 ulottuvaa monimuotoisuusstrategiaa, jolla luontokato pyritään pysäyttämään. Jälkimmäinen pohjautuu EU:n biodiversiteettistrategiaan, jonka toimeenpanon on katsottu jääneen EU:n tasolla heikoksi (Euroopan komissio 2022). Siksi luontokadon ehkäisyyn on suunniteltu EU-tasolla jäsenmaita velvoittavampia linjauksia.

Tätä artikkelia valmisteltaessa vilkasta luontokadon ehkäisyyn liittyvää keskustelua on käyty myös EU:n ennallistamisasetuksesta, jolla on tarkoitus parantaa jäsenvaltioissa luonnon tilaa ja elinympäristöjä erilaisilla ennallistamistoimilla. Se astui voimaan elokuussa 2024 (Ympäristöministeriö 2024), ja se velvoittaa jäsenmaita biodiversiteettistrategiassa ohjattujen toimenpiteiden tehokkaampaan toimeenpanoon. EU-maiden tulisi lisätä luontovarvoja portaittain siten, että vähintään kolmannes huonokuntoisista luontotyypeistä olisi ennallistettu vuoteen 2030 mennessä, ja vuoteen 2050 mennessä olisi ennallistettu jo 90 %. Luontokadon ja elinympäristöjen laadun heikkenemisen hidastaminen edellyttää toimia kaikilta toimijoilta, ja yksittäisten kohteiden ja maisematason toimien mahdollistaminen ja toimeenpano ovat avainasemassa, kun toivotaan pitkän aikavälin vaikutuksia monimuotoisuuden ja metsäriistan elinympäristöjenkin laadulle.

Viime vuosina aloitetut julkisrahoitetut hankkeet ja taustalla oleva politiikka ovat tukeneet etenkin yksittäisten maanomistajien aktiivisuutta, aloitteellisuutta ja vapaaehtoista työtä elinympä-

ristöjen eteen. Esimerkiksi yllä mainittu Helmi-elinympäristöohjelma 2021–2030 on tähdännyt laajoihin ja keskitettyihin kunnostustöihin. Niistä osa on toteutunut nimenomaan yksityisomistuksessa olevilla metsäalueilla. Avustuksia on myönnetty konkreettisten elinympäristötoimien toteuttamiseen, ja osahankkeita on suunnattu metsä-, ranta-, vesistö-, ja kosteikkoteemoissa.

Rahoitetuista toimenpiteistä osa suuntautuu riistaelinympäristöjen parantamiseen. Helmi-ohjelmakokonaisuuteen kuuluva Sotka-hankkokonaisuus on keskittynyt erityyppisten vesilintuelinympäristöjen parantamiseen ja lisäämiseen. Metsäkeskuksen toimeenpaneman Helmi-rahoitukseen kuuluvan Metka-tukisysteemin luonnonhoitohankkeissa on rajatuin edellytyksin voitu huomioida metsäriistan elinympäristöjä. Yleisesti ottaen metsäriistan elinympäristöjen parantamiseen tähtäävät toimet ovat olleet metsätalouskäytön kestävyuden parantamiseen liittyvien luonnonhoidon toimien edistämistä.

Yksityismaiden kohteiden hoitoon tai kunnostukseen on ollut paikallisille toteuttajille tarjolla kannustimia, rahoitusta, ja toteutuksen tukea. EU:n ja Suomen tasolta tulevien talousmetsien luonnonhoitoon, monimuotoisuuden turvaamiseen ja metsien talouskäytön kestävyuden parantamiseen tähtäävien tavoitteiden täyttyminen on kuitenkin vaikeaa ilman yhteistyötä yksityisen sektorin ja paikallistason toimijoiden kanssa. Koska merkittävä osa Suomen talousmetsistä on yksityisomistuksessa (mm. Karppinen ym. 2020, Kulju ym. 2023), metsäriistan elinympäristöjen lisäämiseksi maanomistajalähtöinen yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyömalli voi olla edellytys toimien jalkauttamiseksi (Benson ym. 2018, Benson 2019).

Riistapainotteinen elinympäristöjen hoidon yhteistyömallia (public-private-partnership) on sovellettu Suomessa vesilintuympäristöissä jo yli vuosikymmenen ajan (Pellikka ym. 2022). Sitä on sovellettu Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa ja Suomen riistakeskuksen vetämässä Sotka-kosteikat -hankkeessa, sekä sitä edeltäneessä Kotiseutukosteikko Life+ -hankkeessa. Yhteistyökonsepti on maanomistajan aloitteellisuuteen pohjaava. Julkishallinnon mukaan lähteminen on edellyttänyt maanomistajien sitoutumista muun muassa kosteikon kunnossapitoon, talkoisiin, sekä vastuulliseen metsästykseseen. Maanomistajalle hanke on tarjonnut apua kosteikkohankkeiden rahoitukseen, suunnitteluun ja toteutukseen. Maan-

Monet maanomistajat ovat kiinnostuneita rakentamaan mailleen kosteikkoja, jotka toimivat oivina elinympäristöinä monille vesilinnuille ja kahlaajille. (Kuva Veli-Matti Väänänen)

Many landowners are interested in creating wetlands on their properties, which serve as excellent habitats for various waterfowl and waders. (Photo Veli-Matti Väänänen)

omistajat ovat siis toimineet omistamillaan alueilla kunnostustoimien mahdollistajina, osarahoittajina ja -toteuttajina esimerkiksi talkootöiden kautta. Kannustus, rahoitus tai apu sen hakemiseen ja alkuunpääsyyn tukeminen on tullut julkishallinnon, hankkeiden tai yrityssektorin puolelta yhteiseen tavoitteeseen pääsemiseksi.

Jotta edellä kuvatun kaltainen toimintatapa voi menestyä, on syytä tuntea tarkasti maanomistajien suhdetta riistaeläimiin, sekä tekijöitä, jotka yhteistyötä riistan huomioimisessa edistävät tai jarruttavat. Tämä artikkeli on katsaus metsäriistan elinympäristöjen huomioinnista Suomessa, ja sen taustalla on artikkelin ensimmäisen kirjoittajan väitöskirja (Ikonen 2023) ”Conditions for cooperative forest management on Capercaillie (*Tetrao urogallus* L.) lekking sites in Finland”. Katsaus laajentaa väitöskirjan käsittelyä teemasta, ja kartoittaa edellytyksiä maanomistajavetoisten riistallisten ja etenkin talousmetsiin kohdistuvien elinympäristötoimien lisäämiseksi. Artikkelin lopussa pohdimme, kuinka nykyinen jo olemassa oleva potentiaali elinympäristöjen hoidon ja metsätalouskäytäntöjen yhdistämisestä saataisiin realisoitua paremmin käytäntöön.

Taustaa

Elinympäristön hoito riistanhoitona

Riistanhoitoa tukevia elinympäristöjen kunnostuksia on suositeltu Suomessa riistanhoitajille jo 1900-luvun puolivälistä alkaen. Esimerkiksi Lindgren (1950) esitellessään ”aktiivista riistanhoitoa” kuvaili perusteellisesti paitsi vahinko- ja petoeläinten kurissapitoa, myös sitä, miten tärkeää on metsämaita käsiteltäessä jättää kosteita paikkoja (lähteitä, puroja, lammikkoja) metsäkanalintujen poikasten hyönteisravinnon tuottamiseksi. Niin ikään hyödyllisenä pienriistalle esiteltiin siinä sekametsien suosiminen ja runsaan alikasvillisuuden (mm. mustikka, puolukka) säästäminen, ja siellä täällä pensaiden ja vesakkojen säästäminen riistan suojaksi. Keinoina esiteltiin myös riistan ruokinat, jotka sittemmin ovat Suomessa saaneet olennaisen sijan metsästäjien harjoittamassa riistanhoidossa nykypäiviin saakka (Pellikka ym. 2020).

Metsästäjät elinympäristöjen hoitajina

Monien riistanhoitomuotojen suosio on vuosikymmenten kuluessa vaihdellut, mutta edelleen merkittävä osa metsästäjistä niihin joissakin muo-

Metsänhoito- ja puunkorjuutoimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan usein kuviokohtaisesti yksityismailla. (Kuva Veli-Matti Väänänen)

Forest management and logging operations are often planned and carried out on the level of forest compartments on private lands. (Photo Veli-Matti Väänänen)

doissa osallistuu, tosin melko harva varsinaisiin elinympäristöjen kunnostuksiin (Forsman & Pellikka 2012, Pellikka ym. 2017): Metsästysharrastusten osana on viety nuolukiviä metsän eläimille, tai talvisin kaadettu haapoja jäniksille *Lepus timidus*. Rantapuihin on ripustettu telkänpönttöjä ja kosteikoille rakennettu vesilintujen pesimäpaikkoja. Pienpetoja on pyydystetty ja viljelyksien yhteyteen on jätetty suojakaistoja ja perustettu riistapeltoja. Riistanhoito on perustunut ensisijaisesti metsästäjien toteuttamaan ja ei-metsästävien maanomistajien maillaan sallimaan hoitotoimiin, ei lakisääteisiin velvoitteisiin.

Metsästäjien luonnonhoitajuus on näkökulmana korostunut samalla, kun huomio on kiinnittynyt enenevästi ekosysteemin rakenteiden ja toimintojen merkitykseen ihmiselle. Näkökulma on laajentunut 1990-luvulta lähtien enenevästi kuviotason tarkasteluista maisematason prosesseihin ja toiminnallisuutta ylläpitäviin hoitotoimiin. Muutos on ollut järkevää siksikin, että riista ja muut luon-

non eläimet eivät tunne liikkueensa metsänomistajien tilarajoja, ja elinpiirit ulottuvat useimmiten vähintään useiden maanomistajien kiinteistöille.

Maanomistajat riistanhoitajina

Maanomistajien riistalajeihin kohdistamista hoitotoimista, saatikka heidän vaikuttamistaan niihin, tiedetään varsin vähän. Esimerkiksi viljelijöiden, osakaskuntien ja ranta-alueiden omistajien toimijuudesta tai motivaatiosta tässä suhteessa on olemassa jokseenkin vähän tutkimustietoa. Metsänomistajien toimista ja tavoitteista yleisesti ottaen sen sijaan tiedämme enemmän (esim. Karppinen ym. 2020). Taustalla on ollut yksityismetsätalouden keskeinen rooli metsäsektorin toimintakyvyn kannalta, ja tarve tuntee metsänomistajien päätöksentekoa ja toimia tässä toimintakentässä. Suomen maapinta-alastahan yli 85 % on metsätalousmaata, josta yli 52 % on yksityisomistuksessa (Karppinen ym. 2020, Kulju ym. 2023). Metsänomistajatutki-

mukset ovat osoittaneet, että omistajissa on metsään ja riistaankin liittyvien arvojen ja tavoitteiden suhteen monenlaisia segmenttejä (Karppinen ym. 2020, Kouhia & Pellikka 2021). Vuosikymmenten välillä metsänomistajien tavoitteissa on ollut vaihtelua, ja pitkään metsien monikäyttöä ja virkistysarvoja korostavien maanomistajien määrä oli kasvava. Viimeisimmän kymmenvuotisarvion mukaan monitavoitteisten ja virkistysarvoja painottavien metsänomistajien joukko on kuitenkin ollut hieman yllättäen pienenemään päin. (Karppinen ym. 2020).

Riistaelinympäristöjen hoidossa ja neuvonnassa huomio on kuitenkin keskittynyt perinteisesti metsästäviin metsänomistajiin (esim. Herrero ym. 2020), joilla voidaan ehkä olettaa olevan eniten tai monipuolisemmin riistallisia tavoitteita. Kaiken kaikkiaan kuitenkin suomalaiset metsänomistajat vaikuttavat suhtautuvan riistan elinympäristöjen hoitoon melko myönteisesti (esim. Kauppi & Koivisto 2013). Metsänomistajat ovat saattaneet arvostaa riistaa metsänhoidon tavoitteena jopa useammin kuin monimuotoisuutta yleensä (Halikainen ym. 2010). Riistametsänhoito ja riistataystävällinen tai -painotteinen metsänhoito ovat riista-alan ja riistantutkimuksen piirissä kielenkäyttöön vähitellen vakiintuneita käsitteitä (Rautiainen ym. 2017, Herrero ym. 2020, englanniksi mm. Haakana ym. 2020, Haara ym. 2021). Niillä viitataan metsänhoitoon, jolla huomioidaan riistaelinympäristöt muun metsänhoidon ohessa. Riistan huomioimiseen metsätaloudessa on laadittu etenkin viime vuosikymmenellä monia suosituksia ja ohjeita (esim. Lindén ym. 2019).

Riistapainotteisten metsätaloustoimenpiteiden toteutusmahdollisuuksia on viime vuosina esitelty julkisuudessa enenevästi (mm. Herrero ym. 2020), ja erityisesti sen takia, että edellytykset ja ilmapiiri riistapainotteisten toimenpiteiden toteutukseen on katsottu aikaisempaa suotuisammaksi: Suomessa esimerkiksi metsälain muutokset 2014 ovat mahdollistaneet yhä enemmän vaihtoehtoja metsänkäsittelyyn (Ojala & Mäkelä 2013), ja toisaalta metsänomistajien vaatimukset metsänhoitoa kohtaan ovat saattaneet vähitellen muuttua. Luontoarvoja saatetaan huomioida myös talousmetsien hoidon käytännön toteutuksessa eri tavalla kuin vuosikymmeniä sitten (Räty ym. 2022). Nykyään esimerkiksi metsäsertifiointit, jotka viimeistään kaupallisen puunkorjuun yhteydessä vaikuttavat metsänkäsittelyn luonteeseen, ottavat aiempaa enemmän huomioon riistan ja muiden lajien

elinympäristövaatimukset (Forest Stewardship Council 2023, PEFC Suomi 2024). Sertifikaateista FSC edellyttää monipuolisimmin riistan elinympäristöjen huomiointia puunkorjuun yhteydessä.

Mistä riistataystävällisyys rakentuu?

Suomessa metsänomistajien riistataystävällisyyden, eli myönteisen suhtautumisen riistan hyväksi tehtäviin toimiin ja itse toimimisen on arveltu rakentuvan monen tekijän yhteisvaikutuksesta. Riistataystävällisyyden pääkohteena ovat selkeästi olleet pienriistalajit, kuten metsäkanalinnut (Herrero ym. 2020). Ne ovat suosittuja pyynnin kohteita ja arvostettuja riistasaaliita (mm. Ermala & Leinonen 1995, Toivanen 2009, Pellikka ym. 2018), ja niiden elinympäristön käyttö ei aiheuta mainittavia metsävahinkoja. Esimerkiksi hirvieläinten, tai jo muutenkin riistametsänhoidon kohdelajeista puuttuvien pien- ja suurpetojen, elinympäristöjen hoito ei ole maanomistajia kiinnostanut samassa määrin, ja niiden elinympäristöjen hoito on voinut herättää vastustustakin (Herrero ym. 2020).

Haasteena keskittyminen kuvioihin ja pieni metsälökoko

Suomessa yksityismetsän keskimääräinen tila on kooltaan noin kolmekymmentä hehtaaria (Kulju ym. 2023), ja tilat muodostuvat useista erikokoisista metsäkuvioista, joka on suunnittelun ja metsänkäsittelyn perusyksikkö. Eri kuvioilla ja eri metsänomistajien metsälöissä toisistaan erillisinä ja eri ajanjaksoina tehdyt metsätalouden toimenpiteet ovat voineet lisätä luonnon erilaisten elinympäristöjen mosaikkia ja metsikkökuvioiden välistä vaihtelua (Melin ym. 2020). Monet lajit hyötyvät elinpiirillään erityyppisistä metsistä ja niiden sisäisestä pienipiirteisestä vaihtelusta. Vaihtoehtoisesti toisistaan erillisinä maisemassa tehdyt toimenpiteet (esim. eri maanomistajien toteuttamat hakkuut) ovat voineet rytmittyä ajallisesti niin, että lopulta muodostaa kymmenien hehtaarien laajuisia voimakkaasti käsiteltyjä avo- ja harvennushakkuualueita, joilta puuttuvat monelle lajille riittävä peitteisyys tai puustoyhteydet.

Tyypillistä metsän- ja luonnonhoitotoimien toteutuksessa on ollut se, että toimenpiteet toteutuvat paikallistasolla yksityismaanomistajien omina hankkeina. Monet lajit hyötyisivät merkittävästi maisematasolla suunnitellusta (koordinoitusta) tai toteutetusta elinympäristöjen hoidosta.

Metso on vaateliias avainlaji, jonka elinympäristöjen hoito voi edesauttaa myös monien muiden lajien menestymistä. (Kuva Veli-Matti Väänänen)

The capercaillie is a demanding keystone species, whose habitat management can also support the success of many other species. (Photo Veli-Matti Väänänen)

Metson huomioiminen metsätaloudessa

Suurin kanalintulajimme metso on esimerkki lajista, joka hyötyisi koordinoitusta maisematason metsänhoidosta. Metson elinpiirit ovat merkittävän laajoja, ja sen jopa parinkymmenen hehtaarin laajuinen soidinpaikka voi yksityismailla sijaitessaan ulottua useamman tyypillisen kokoisen tilan alueelle. Soidinpaikka sekä sitä ympäröivät kukkojen päiväreviirit muodostavat halkaisijaltaan jopa yhden kilometrin soidinalueen, joka voi olla jopa 300 hehtaaria laaja kokonaisuus (mm. Wegge & Larsen 1987, Valkeajärvi ym. 2007).

Metsolle tärkeitä piirteitä ovat maisematason pienipiirteinen vaihtelu, metsäpeitteisyys ja toisaalta varttuneet puustoyhteydet (mm. Sirkiä ym. 2010). Metson on tutkittu olevan aiemmin tulkittua sopeutuvaisempi ympäristön muutoksiin (Wegge & Rolstad 2011), eikä sitä enää pidetä tiukasti vanhojen metsien lajina (mm. Miettinen ym. 2010). Soidinpaikan suhteen se on kuitenkin kriit-

tisempi, ja soidinten tiedetään hävinneen esimerkiksi laajamittaisten avohakkuiden tai muun ihmistoiminnan seurauksena (Valkeajärvi ym. 2007). Soidin sijoittuu usein kasvatusikäiseen havusekametsään tai männikköön, jota monesti luonnehtivat kumpareisuus ja puuston sopiva aukkoisuus. Yhtä lailla soidin voi olla myös korvessa tai riittävän puustoisella rämeellä. Keskeistä on, että soidin voi sen tyypillisten piirteiden perusteella olla – ja usein onkin – nimenomaan talousmetsässä, jollaista suurin osa suomalaisista yksityismetsistä on. Soidinpaikka ja -alue ovat kuitenkin laajuudeltaan sellaisia kokonaisuuksia, joita suomalaisessa metsämaisemassa voi vain harva yksityinen metsänomistaja hoitaa itsenäisesti kokonaan.

Vaikka maisematason metsänhoito on vielä yksityismailla harvinaista, valtion omistamilla Metsähallituksen mailla maisemaekologista lähestymistapaa on pyritty tuomaan osaksi metsänhoitotoimien suunnittelua jo 1990-luvulta alkaen. Sen osana alue-ekologisella suunnittelulla

sänhoidossa ovatkin myös päällekkäisiä, mikä antaa otollisen lähtökohdan paitsi monitavoitteiseen metsänhoitoon myös erilaisten yhteistyökuvioiden suunnitteluun. Saadut tulokset vahvistavat myös tulkintaa siitä, että riistametsänhoito itsessään on myös hyväksytty metsänhoidon suuntaus. Jo vuonna 2017 metsänomistajista 40 % oli soveltanut tai sovelsi sitä metsissään (Ikonen ym. 2020), ja nykyisin yhä useammat osoittavat ainakin valmiutta soveltaa erilaisia riistapainotteisia menetelmiä (Ikonen ym. 2022). Riistametsänhoidon eduksi on usein esitetty, ettei se estä muuta metsien käyttöä tai puuntuotantoa (mm. Lindén ym. 2019, Miettinen ym. 2019), mikä voi vaikuttaa myös metsänomistajien neutraaliin tai positiiviseen suhtautumiseen. Väitöskirjan tulosten mukaan yksityistiloilla ja itsenäisiin talousmetsien luonnonhoitotoimiin metsänomistajilla onkin hyvin valmiutta.

Tilanne lieenee hieman toinen yhteistyössä tehtyjen elinympäristökunnostusten osalta. Vaikka useimmat yksityismetsänomistajat ovat valmiita koordinoitusti riistastävällisiin toimenpiteisiin metsäalueillaan etenkin soidinpaikoilla, ja monelle heistä yhteistyön mahdollisuus myös lisäisi kiinnostusta soidinpaikan hoitoon (Ikonen ym. 2022), on yhteistyön järjestäminen haasteellista. Huolimatta ilmaistusta (*engl. stated*) valmiudesta, osallistuminen yhteistyöhön herättää metsänomistajissa selkeästi myös varovaisuutta ja tarkkaa harkintaa (Ikonen ym. 2023). Metsänomistajat vaikuttavat ainakin osin olevan huolissaan siitä, että yhteistyö vaikuttaisi kielteisesti metsänomistajien omia metsiään koskevaan päätäntövalttaan.

Metsänomistajan kokemus siitä, että omat prioriteetit ja tavoitteet metsänhoidossa saatettaisiin sivuuttaa yhteistyössä – vaikka yhteinen tavoitekin löytyisi – on epäilemättä haasteellinen paikka ratkaistavaksi. Metsänomistajien valmiuteen vaikuttivat yhteistyön mahdollinen kustannustehokkuus, suhteet naapurimetsänomistajiin ja esimerkiksi ajatus naapureiden ja omien metsänhoidon tavoitteiden yhteensopivuudesta (Ikonen ym. 2022). Etenkin yhteistyön tuoma elinympäristön hoitamisen tehostuminen tai helpottuminen saattavat olla merkityksellisiä metsänomistajille (Ikonen ym. 2023). Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös muualla maailmassa, kun on tutkittu maanomistajien valmiuksia yhteistyöhön metsäpaloriskien vähentämiseksi tai maisematason metsänhoidon edistämiseksi (mm. Meadows ym. 2013, Fischer ym. 2019).

Laajemmin toteutettu riistaelinympäristöjen hoito tai siihen tähtäävä yhteistyö voi olla tuoteliasta ja tarkoituksenmukaista vapaaehtoisena, ja perustuessaan tavoitteiltaan riittävän samanaisten metsänomistajien yhteishankkeisiin ja niiden tukemiseen – tätä päätelmää tukee paitsi kansainvälinen tutkimus (kts. jäljempänä), myös väitöskirjaa ennen Suomessa tehty tutkimus (mm. Paloniemi ym. 2018). Yleensäkin Suomessa vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuvista ohjelmista on saatu hyviä kokemuksia. Metsätalouden teemoissa esimerkiksi metsäelinympäristöjen vapaaehtoinen suojelu METSO-ohjelmassa on vetänyt maanomistajia tehokkaasti mukaan, ja sen menestyksen osatekijänä on pidetty juuri vapaaehtoista osallistumista (Hohti ym. 2019). Kuten jo aiemmin artikkelissa toimme ilmi, kotimaisten kosteikkohankkeiden toimintamallissa keskeiseksi on nähty se, että maanomistajat itse tarjoavat kohteita hankkeen suunnittelu- ja toteutuskohteiksi, ja ilmaisevat näin haluaan ja valmiuttaan sitoutua elinympäristötyöhön.

Etenkin vesilintukantojen turvaaminen voi näyttäytyä kiinnostavalta ja merkitykselliseltä myös yksityisten henkilöiden näkökulmasta. On saatu viitteitä siitä, että monimuotoisuusarvot yleisestikin saattavat olla riista-arvoja nostaville maanomistajille tärkeitä (Ikonen ym. 2022, Ikonen ym. 2023), ja esimerkiksi osa Sotka-kosteikoista on rauhoitettu metsästykseltä (Pellikka ym. 2022). Tahtotila riistavesilintujen elinympäristöjen lisäämiseen voi perustua metsästyksestä poikkeaviin motiiveihin, vaikka samalla on selvää, että paremmat vesilintukannat turvaavat pitkällä aikavälillä myös metsästyksen jatkuvuuden.

Edellytys 2 – Tarjolla on hankkeen toteutustukea

Jo aiempi kansainvälinen tutkimus vahvistaa käsitystä, että koordinoitu yhteistyö voi hyötyä sellaisista palveluista tai ulkopuolisista toimijoista, jotka voisivat eri tavoin joko kannustaa koordinoitua toimintaan tai fasilitoida sitä (Campbell & Kittredge 1996, Kittredge 2005, Ikonen 2023). Kaikki eivät tällaista tukea kaipaa, mutta esimerkiksi metsänomistajahaastattelussa osa metsänomistajista nimenomaan toivoi ulkopuolista vetäjää yhteistyölle (Ikonen ym. 2023). Kun Suomessa metsänomistukseen liittyy metsänomistajien vahva päätöksenteko-oikeus ja vaihtelevat tavoitteet, voi

Metsäkanalinnut suosivat riittävän peitteisiä ja puustoltaan vaihtelevia metsiä, jotka tarjoavat sopivasti ravintoa ja suojaa. Etenkin mustikka on tärkeä ravintokasvi. (Kuva Veli-Matti Väänänen)

Grouse species prefer sufficiently covered and structurally diverse forests that provide ample food and shelter. In particular, bilberry is an important food source. (Photo Veli-Matti Väänänen)

hanke hyötyä siitä, että ulkopuolinen toimija, välittäjä, sovittelija tai asiantuntevaa tukea toiminnan mahdollisuuksista tai toteutustavoista on tarjolla, tai että ulkopuolinen toimija voi ottaa maanomistajien tahtoa toteuttavassa hankkeessa toteutuksen vetovastuun.

Edellytys 3 – Rahoitus mahdollistajana, kannustajana tai kompensoijana

Osalle metsänomistajista metsätalouden tärkein motiivi on nimenomaan taloudellinen, ja myös soidinpaikan hoitoa koskevalle yhteistyölle toivottiin

osassa tapauksista korvausta (Ikonen ym. 2022, Ikonen ym. 2023). Useimmiten uusien metsänhoitotapojen omaksuminen vaatii, että vaihtoehdot ovat myös taloudellisesti houkuttelevia (Mason ym. 2022). Taloudellinen korvaus voi myös auttaa nostamaan kiinnostusta elinympäristöjen hoitoa kohtaan yleisesti ja pitkällä aikavälillä, ja tämä voi päteä ehkä myös riistaan.

Osa metsätalouden nykyisistä rahoitusinstrumenteista mahdollistaa metsäriistan elinympäristöjen huomioon otettavan päätoiminnan ja -tarkoituksen ohella. Uusi Metka jatkaa entisen Kemeran osalta siinä, että se sallii tuen alais-

sa metsänhoidon toimenpiteissä suojatiheikköjen jättämisen (Tapio 2024). Metsänomistaja voi siis tehdä maillaan eräänlaista riistapainotteista metsänhoitoa ja saada työlleen korvausta, mikäli tukiehdot muuten täyttyvät. Tällainen korvausjärjestelmä ei ota kantaa alueen metsästysmahdollisuuksiin tai käyttöön muutoinkaan, ja alue säilyttää metsätalousstatuksensa. Tukijärjestelmä ei kuitenkaan rahoita nimenomaan riistallisia toimenpiteitä metsissä, vaan sen tarkoitus on tukea yksityisten metsänomistajien kestävää ja kannattavaa metsän- ja luonnonhoitoa, jonka yleensä katsotaan perustuvan esimerkiksi yleisesti hyväksytyihin metsänhoidon suosituksiin (Partanen 2024, Tapio 2024).

Metka lisää yhtenä vaihtoehtona myös yhteistyössä toteutettavien toimien rahoitusta: Metkan mukaista tukea onkin mahdollista saada usean tilan laajuisille luonnonhoitohankkeille, joilla pyritään parantamaan ja kunnostamaan monimuotoisuuden kannalta tärkeitä elinympäristöjä. Luonnonhoitohankkeisiin liittyvää tukea ei kuitenkaan voida suoraan osoittaa riistaelinympäristöjen hyväksi tehtäviin toimiin, vaan rahoitettavien toimien tulee olla ensisijaisesti kohdistettu muunlaisten luontoarvojen parantamiseen (Partanen 2024). Monimuotoisuuden kannalta olennaisten elinympäristöjen ennallistamiseen tai metsäojitusten aiheuttamien haittojen estämiseen tähtäävissä hankkeissa voidaan edistää myös riistaelinympäristöjä.

Suomessa kenties tunnetuin yksityismaiden suojelua koskeva kannustusohjelma on jo pitkään olemassa ollut METSO-ohjelma, joka ei myöskään suoraan kohdistu riistaelinympäristöjen suojeluun. Ohjelmassa on ollut mahdollista suojella suojelukriteerit täyttäviä metsiä määräaikaisesti tai pysyvästi erilaisia korvauksia vastaan (Hohti ym. 2019). Niiltä osin, kun elinympäristö on kullekin riistaeläimelle sopivaa, sen suojelu luonnollisesti hyödyttää myös riistaa. Puuston käypään arvoon tai hakkuuarvoon perustuva määräaikainen tai pysyvämpikin korvaus on katsottu usein sopivaksi (Hohti ym. 2019), mutta tällöin sopimus on tehtykin yksittäisille tiloille ja jokaiselle erikseen. Tämäkin rahoitusmekanismi mahdollistaa tietysin edellytyksin riistan elinympäristöjen huomiointin vain muun toiminnan tai suojelun osana, ei pelkästään riistaelinympäristöjen kunnostukseen kannustavana.

Uusia taloudellisia instrumentteja ympäristökysymyksiin liittyen on kehitteillä, ja niihin voi

tulevaisuudessa liittyä potentiaalia myös ehkä riistallisesti. On esimerkiksi esitetty, että riistametsänhoito voisi esimerkiksi pidennetyn metsän kiertoajan ja riistatiheikköiden avulla olla yhdistettävissä metsän hiilivarastojen parantamiseen, ja siihen mahdollisesti saatavilla oleva hiilikompensoitokorvaus voisi korvata puuntuotannosta menetetyt tulot metsänomistajalle (Tikka ym. 2023). Hiilimarkkinat ovat kuitenkin Suomessa hyvin marginaalista toimintaa, eikä markkinoilla ole ainakaan tätä artikkelia kirjoitettaessa selviä yhteisiä pelisääntöjä.

Edellytys 4 – Asiantuntijoita on tarjolla ja tukena

Verkossa on avoimesti saatavilla merkittävä määrä riistametsänhoito-ohjeita ja -materiaaleja (oppaat, maasto-ohjeet, suositukset riistametsänhoitoon, nettisivut), mutta niiden hyödyntäminen metsätaloudessa vaikuttaa edenneen hitaasti (Ikonen ym. 2020). Merkitystä on sillä, kuinka paljon yksityinen maanomistaja on saanut riistan huomiointiin tietoa ja tukea metsätalouden organisaatiolta ja niiden henkilöstöltä (Ikonen ym. 2020). Metsänomistajat luottavat metsätalousvalintoja koskevissa päätöksissä metsäammattilaisiin (Rämö & Toivonen 2009, Hujala & Tikkanen 2008), mutta tutkimukset viittaavat riistametsänhoitoon tarjotun tuen olleen vähäistä (mm. Ikonen ym. 2020). Oman tiedonhankinnan aktiivisuuden varaan jääneillä metsänomistajilla kynnys toimenpiteiden aloittamiseen voi olla korkea. Suomalaisten metsäammattilaisten osaaminen riistametsäasioissa on ollut heidän oman kertomansa mukaan hyvällä tasolla, vaikka metsäalan organisaatioiden sisällä koulutusta asiasta ei olekaan tarjottu (Ikonen ym. 2020). Tämä on voinut vaikuttaa siihen, että vain pieni osa yksityismetsänomistajista on todellisuudessa kokenut saavansa metsäammattilaisilta tukea, ja neuvontaa riistametsänhoidon toteutukseen (Ikonen ym. 2020), tai esimerkiksi tarjouksia riistametsänhoitopalvelusta (Kröger 2023). Väitöskirja (Ikonen 2023) kiteyttää etenemistä tukevat ja jarruttavat elementit maanomistajalähtöisiin ja tukilähtöisiin (sis. tuen ammattiosaamisen, palvelutoiminnan ja toimintapolitiikan tason, ks. taulukko 1.)

Asiantuntijat tarvitsevat itsekkin tuekseen uutta tutkimus- ja selvitystietoa. Tämän artikkelin taustalla oleva väitöskirja tähän osaltaan vastaa, ja toinen tuore esimerkki kiinnostavasta aihepiiristä

Taulukko 1. Maanomistaja- ja tukijärjestelylähtöiset soidinpaikan hoitamisen edellytykset eroteltuna niitä tukeviin ja jarruttaviin tekijöihin (muokattu julkaisusta Ikonen 2023).

Table 1. Supporting and hindering conditions for cooperative forestry practices on lekking sites by forest owner -origin conditions and supporting conditions.

Metsänomistajalähtöiset soidinpaikkayhteistyön edellytykset <i>Forest owner -origin conditions for cooperative forestry practices on lekking sites.</i>	Kentän ammattiosaamiseen, palveluihin ja politiikkatukeen liittyvät edellytykset <i>Professional, service or policy-origin conditions for cooperative forestry practices on lekking sites</i>
Etenemistä mahdollisesti tukevat Potentially supporting: • Tietoisuus riistapainotteisesta metsänhoidosta, <i>awareness of game-oriented forest management</i> • Jaettu huoli metsojen soidinpaikoista, <i>shared concern of lekking sites</i> • Metsänomistajien monitavoitteisuus, <i>multi-objectivity of owners</i> • Mahdollisuus sosiaalisen pääoman ja ryhmäidentiteetin vahvistamiselle, <i>potential for increasing social capital and group identity.</i> • Avoin maanomistajien yhteistyölle, <i>openness to cooperate with other forest owners.</i> • Luottamus metsäammattilaisiin / asiantuntijoihin, <i>trust to professionals</i> Etenemistä jarruttavat Potentially hindering: • Tiedonpuute soidinpaikoista ja niiden hoitamisesta, <i>lacking knowledge on lekking sites and their management methods.</i> • Vähäinen tiedonvaihto metsänomistajien välillä, <i>narrow communication between forest owners.</i> • Metsänomistajien toiminnanvapaudesta johtuva koordinoimattomuus, <i>lack of coordination due to independency of forestry activities.</i> • Metsänomistajien arvot ja tavoitteet eivät ole (tarpeeksi) yhteensopivia, <i>mismatch of values and goals of owners.</i>	Etenemistä mahdollisesti tukevat Potentially supporting: • Metsäammattilaisten riistaosaaminen ja halukkuus edistää riistan huomioimista, <i>professionals' high competence in game- oriented forest management, willingness to promote it.</i> • Olemassa olevat tukijärjestelyt yhteistyölle, <i>existing service ground for cooperative management activities.</i> • Yhteistyön tukijärjestelystä ollut hyviä kokemuksia, <i>previous cooperative practices have been considered successful.</i> Etenemistä jarruttavat Potentially hindering: • Riistapainotteisen metsänhoidon palveluita niukasti, <i>lacking/adapting services for game-oriented forest management</i> • Tietoa riistapainotteisen metsänhoidon mahdollisuuksista ei oikein välity metsäammattilaisilta metsänomistajille, <i>weak game-oriented forest management information transfer from professionals and services to forest owners</i> • Metsätalouden rahoitusjärjestelmät eivät tunnista kiinteistöjen rajat ylittäviä toimia yhtenä kokonaisuutena, <i>lacking forest subsidy system for cross-boundary measures.</i>

Teeri on metsäkanalinnuistamme elinympäristönsä suhteen joustavin. Usein teeren voi tavata puustoisella suolla.
(Kuva Veli-Matti Väänänen)

The black grouse is the most adaptable of our forest game birds in terms of its habitat. It is often found in pine bogs.
(Photo Veli-Matti Väänänen)

opinnäytetyöstä liittyy metsänomistajien tyytyväisyyteen ostopalveluna suoritettuihin riistametsänhoidon toimiin (Kröger 2023). Tässä artikkelissa edellä kuvaamiemme edellytysten suhteen Krögerin (2023) tulokset näyttäisivät tukevan päätelmää, että metsänomistajilla on riistametsänhoitoon selvästi kysyntää ja kiinnostusta (edellytys 1), mutta tuen tarjonta (edellytykset 2–4) ei vaikuta vielä vastaavan riittävästi kysyntään.

Miten tästä eteenpäin - johtopäätökset

Riistan metsäelinympäristöjen hoito voi linkittyä luontevaksi osaksi laajempaan monimuotoisuuden turvaamiseen sekä talousmetsien luonnonhoitoon ja vastuulliseen ympäristönhoitoon. Hoitotoimia toteutetaan nykyään muun muassa yksityisomisteisilla kohteilla, kuten kosteikoilla. Siinä sovelletavan maanomistajalähtöisen yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyömallin voisi siirtää myös metsäriistan elinympäristöjen hoitoon. Edellä toimme esille edellytyksiä, joilla tätä kehitystä voitaisiin tutkimustiedon tukemana edistää. Yleisellä tasolla nämä edellytykset ovat tunnettuja, mutta toimiakseen kokonaisuus vaatii myös tilannekuvan ja yksityiskohtien tarkkaa tietämystä, ja tätä toivomme myös tämän artikkelin osaltaan tarjoavan. Kannustavaa askeleiden ottamiselle on se, että selkeästi metsänomistajilla on halua riistaelinympäristöjen huomioimiseen, mikäli sen saa toteutettua keinoilla, jotka metsänomistajat kokevat omia arvojaan ja tavoitteitaan huomioiviksi. Metsänomistajilla on perustuslakiin (731/1999) pohjautuva omaisuuden suoja metsiensä suhteen, mutta toisaalta myös vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä. Metsälain tulkintojen mukaan metsäriistan elinympäristöjen hoitoon ei ole esteitä, vaan enemmänkin mahdollisuuksia.

Toteutuksien tueksi tarvitaan edelleen lisää tutkimustietoa. Monien maanomistajasegmenttien tämänhetkisistä luonnonhoitotoimista ei ole juuri tietoa saatavilla, ja lisätieto olisi olla hyödyllistä siitä, miten jokin olemassa olevista tai uusista metsänkäsittelyä koskevista rahoitusinstrumenteista voisi tehokkaimmin kannustaa eri omistajasegmenttejä myös metsäriistan elinympäristöjen huomioimiseen. Kiinnostavaa olisi myös tutkimuksellisesti dokumentoitujen kokeilujen kautta saada lisätietoa siitä, minkälaisin edellytyksin ja järjestelyin erilaiset yhteiskunnan toimijat (metsäalan yritykset, järjestöt, muut mahdolliset pal-

veluntuottajat) voisivat olla toteuttajia hankkeissa, jossa toimeksiantajina on metsänomistajajoukko yhteisen tavoitteen edistämiseksi.

Pohdittavaksi myös jää, missä muodoissa EU:n ennallistamisasetusta toimeenpannaan lähivuosina Suomessa. On arvioitu, että asetus sellaisenaan ei voi velvoittaa yksityisiä maanomistajia toimiin, mutta asetukseen sitoutuneena Suomen on valtiona kannustettava yksityiset metsänomistajat tarvittaviin toimiin riittävien ennallistamisalojen saavuttamiseksi. Käytännössä merkittävät ennallistamisaloja-alavaatimukset tarkoittavat, että toimia tulisi tehtäväksi myös yksityismailla. Koska nykyiset rahoitusinstrumentit eivät pelkkiä riistaelinympäristöjen kunnostuksia sellaisenaan tue, on tässä potentiaalia uudentyyppiselle kannustimelle, joka huomioisi metsänomistajien halun huomioida riistaa ja turvata yleisemmin monimuotoisuutta.

Ennallistamisasetuksen mukaan metsäekosysteemien tilaa seurataan indikaattorien avulla (Ympäristöministeriö 2024). Seitsemästä vapaaehtoisesta indikaattorista esimerkiksi *puulajiston monipuolistaminen*, *kotimaisten puulajien suosiminen* sekä *metsien kytkeytyneisyyden varmistaminen* yhdistynevät luontevasti riistaelinympäristöjen hoitoon, ja voisivat sopia maanomistajalähtöisen yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyömallin kautta toteutuvanakin. EU-jäsenmaiden kesken yhteiseksi päätetty *metsälinnut* -seurantaindikaattori ja siihen yhdistyvät toimet saattaisivat olla yhteensopivia metsäkanalintujen elinympäristöjen parantamisen teemaan. Toisaalta nimenomaan ennallistamisasetus on herättänyt yksityisissä metsänomistajissa huolta ja kuohuntaa siitä, miten tavoitteisiin todellisuudessa päästään, sillä sen on pelätty vievät metsän- ja maanomistajilta heille osoitetusti tärkeän vapauden valita toimenpiteet omistamillaan mailla (mm. Suomenmaa 6.5.2024). 2000-luvun alussa valtio hankki Natura-suojeluohjelmaansa yli 90 000 hehtaaria yksityismaita ohjelman toteutuksen yhteydessä, mikä vastaanotettiin maanomistajien keskuudessa vaihtelevasti (esim. Bergseng & Vatn 2009). On mahdollista, ettei hyvä tahtotila riistaelinympäristöjen eteen käytännössä riitä hälventämään ennakkoluuloa sääntelyä ja uusia ohjelma- ja rahoituskanavia kohtaan. Tätä artikkelia kirjoitettaessa ei kuitenkaan vielä tiedetä toteutuksen yksityiskohtia.

Selvästi monitahoisemmaksi muuttuneessa metsäkeskustelussa (mm. Saarnio & Törylä 2023) ja kestäväen metsätalouden edistämisessä

riistametsänhoito tai riistaelin ympäristöjen hoitoon tähtäävä yhteistyö voi olla myös teollisuudelle hyvä markkinakeino. Vaikka metsäriistalla ei ole vielä ollut juurikaan merkittävää hätää talousmetsässämme (pois lukien riekko, joka on vähentynyt ja hävinnytkin suuresta osasta Suomea), kanalintujen elinympäristöjen kunnostamisella voi olla myös merkittäviä positiivisia vaikutuksia muille lajeille. Esimerkiksi metson elinympäristöt sopivat monelle muulle vaateliaammallekin lajille asuttaviksi (Pakkala ym. 2003). Koska luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on noussut yhä keskeisemmäksi ympäristö- ja talouskeskustelussa, myös metsätalouden hyväksyttävyyttä linkittyy monipuolisten ja eri arvoja huomioivien metsänkäsittelevä vaihtoehtojen tarjoamiseen ja soveltamiseen. Riistan elinympäristöjen hoidolla voikin olla merkitystä myös puunkorjuun ja teollisuuden toimintaedellytysten turvaamisen kannalta, jolloin riistapainotteisten toimenpiteiden edistämisen voisi katsoa olevan keskeistä myös metsäsektorille.

Hallitusohjelmassa (Valtioneuvosto 2023) tavoitellaan luonnon köyhtymisen pysäyttämistä ja luontopositiivisen yhteiskunnan saavuttamista, ja hahmotellaan positiivisesta luontovaikutuksesta jopa vientituotetta Suomelle. Selvää on, että pelkän informaatio-ohjauksen kautta kaavailut eivät ole realistisia ilman yksityismailla tapahtuvia toimia. Elinympäristöhankkeiden määrää ja laajuutta on puolestaan vaativaa kasvattaa yksityismailla ilman julkishallinnon kautta tulevaa tai sen tarjoamaa tukea. Onnistumiseen tarvitaan laaja kirjo välineitä ja toimijoilta panosta niin hallinnolta, yrityksiltä, säätiöiltä, järjestöiltä kuin kansalaisyhteisön toimijoiltakin maanomistajien lisäksi. Tämän katsauksen mukaan hyvää tahtoa tähän suuntaan on.

Kiitokset. Haluamme osoittaa kiitoksemme kahdelle nimettömänä pysyttelleelle arvioijalle, joiden kommentit auttoivat viimeistelemään käsikirjoituksen.

Summary: Game-oriented habitat management in Finnish forests: Challenges and opportunities for cooperation

Managing game habitats in forests can seamlessly integrate into broader biodiversity conservation, sustainable forest management, and responsible environmental care. Current efforts, such as wetland projects on private lands, could serve as a model for game habitat management, fostering

cooperation between the private and public sectors. This article highlights conditions, supported by research, to advance this development. While forest owners express willingness to consider game habitats, success hinges, for example, on aligning actions with their values and goals (Table 1). Finnish forest legislation supports habitat management, presenting more opportunities than barriers.

Further research is essential. Limited information exists regarding current conservation practices among various landowner segments. Insights into effective financial instruments to incentivize forest owners could support habitat management. Documented experiments could clarify how different stakeholders — forestry companies, NGOs, or service providers — might collaborate to implement projects aligning with shared goals.

The forthcoming EU Restoration Regulation raises questions concerning its implementation in Finland. While it may not mandate private actions, Finland must encourage forest owners to meet restoration targets. Significant restoration requirements will inevitably involve private lands. Since existing funding instruments do not directly support game habitat restoration, new incentives are needed, blending biodiversity goals with forest owners' interests.

The regulation proposes ecosystem monitoring using indicators like tree species diversification and connectivity, aligning well with game habitat goals. Joint public–private initiatives could facilitate this. Additionally, the EU-wide bird monitoring indicator could support habitat improvements for grouse species. However, private forest owners express concerns about losing autonomy over land-use decisions, recalling mixed reactions to past conservation programmes.

Amid complex forestry debates, game habitat management offers potential as a marketing tool for the forestry industry. Grouse habitat restoration could benefit broader biodiversity, enhancing the sustainability image of forestry. With increasing focus on biodiversity, integrating diverse management approaches could sustain forestry operations and industry viability.

The Finnish Government aims to halt biodiversity loss and promote a nature-positive society, potentially positioning this as an exportable concept. Success requires diverse tools and collaboration among governments, businesses, NGOs, and landowners. Encouragingly, willingness to pursue these goals already exists.

Kirjallisuus/references

- Benson, C. E., Carberry, B. & Langen, T. A. 2018: Public–private partnership wetland restoration programs benefit species of greatest conservation need and other wetland-associated wildlife. – *Wetlands Ecology and Management* 26(2): 195–211.
- Benson, C. E., Carberry, B. & Langen, T. A. 2019: Public–private partnership wetland restorations provide quality forage for waterfowl in northern New York. – *Journal of Fish and Wildlife Management* 10(2): 323–335.
- Bergseng, E. & Vatn, A. 2009: Why protection of biodiversity creates conflict—Some evidence from the Nordic countries. – *Journal of Forest Economics* 15(3): 147–165.
- Campbell, S. M. & Kittredge, D. B. 1996: Ecosystem-based management on multiple NIPF ownerships. – *Journal Forestry* 94(2): 24–29.

- Ermala, A. & Leinonen K., 1995: Metsästäjäprofiili 1993. Osaraportti 1. – Riista- ja kalareportteja nro 28 (in Finnish).
- Euroopan Komissio 2022: Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luonnon ennallistamisesta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX:52022PC0304>
- Fischer, A. P., Klooster, A. & Cihrigiri, L. 2019: Cross-boundary cooperation for landscape management: Collective action and social exchange among individual private forest landowners. – *Landscape Urban Planning* 188: 151–162.
- Forest Stewardship Council 2023: Suomen FSC standardi FSC-STD-FIN-02-2023 FI, hyväksytty 29. maaliskuuta 2023. https://fi.fsc.org/sites/default/files/2023-05/Suomen%20FSC-standardi%20FSC-STD-FIN-02-2023%20FI_0.pdf#viewer.action=download
- Forsman, L. & Pellikka, J. 2012: Onko riistanhoidon suosio hiipumassa? (Summary: Is the activity of hunters in game management decreasing?). – *Suomen Riista* 58: 16–29.
- Gass, R. J., Rickenbach, M., Schulte, L. A. & Zeuli, K. 2009: Cross-Boundary Coordination on Forested Landscapes: Investigating Alternatives for Implementation. – *Environmental Management* 43:107–117.
- Haara, A., Matala, J., Melin M., Miettinen J., Korhonen K.T., Packalen T. & Varjo J. (2021): Eco-nomic effects of grouse-friendly forest management. – *Silva Fennica* 55(3) 10468. 14 p.
- Haakana, H., Huhta, E., Hirvelä, H. & Packalen, T. 2020: Trade-offs between wood production and forest grouse habitats in two regions with distinctive landscapes. – *Forest Ecosystems* 7: 1–16.
- Hallikainen, V., Hyppönen, M., Pernu, L. & Puoskari, J. 2010: Family forest owners' opinions about forest management in northern Finland. – *Silva Fennica* 44(2): 363–384.
- Herrero, A., Matala, J. & Pellikka, J. 2020: Miten riistaa neuvotaan huomioimaan metsänhoidossa? (Summary: How are forestry practitioners advised to take game animals into account?). – *Suomen Riista* 66: 81–96.
- Hohti, J., Halme, P., Hjelt, M., Horne, P., Huovari, J., Lensu, A., Mäkilä, K., Mönkkönen, M., Sajeva, M. & Kotiaho, J. 2019: Kymmenen vuotta METSOa – Väliarviointi Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman ensimmäisestä vuosikymmenestä. Ympäristöministeriö, 116 s.
- Honkanen, J-P. 2022: Stora Ensossa huomioidaan lintujen pesimäaika entistä paremmin. – *Terve Metsä* 2/2022. 1 s.
- Hujala, T. & Tikkanen, J. 2008: Boosters of and barriers to smooth communication in family forest owners' decision making. – *Scandinavian Journal of Forest Research* 23(5): 466–477.
- Hujala, T., Kurttila, M., Korhonen, K., Hänninen, H. & Pykäläinen, J. 2010: Metsänomistajien päätöksentekotilanteet: kohti uudistuvia metsäsuunnittelupalveluja ja suojelupäätösten tukea. – *Metlan työraportteja* 177.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim./eds.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Ikonen, P., Rantala, M., Miettinen, J., Kuittinen, S., Hujala, T., Mehtätalo, L. & Pappinen, A. 2020: Grounds for improving the implementation of game-oriented forest management – A double sampling survey of Finnish forest owners and professionals. – *Forest Policy and Economics* 119: 8 p.
- Ikonen, P., Miettinen, J., Haara, A., Matala, J., Hujala, T., Mehtätalo, L. & Pappinen, A. 2022: Does Cooperation between Finnish Forest Owners Increase Their Interest in Capercaillie (*Tetrao Urogallus*) Lekking Site Management? – *Society & Natural Resources* 35(11): 1189–1205.
- Ikonen, P. 2023: Conditions for cooperative forest management on capercaillie (*Tetrao urogallus* L.) lekking sites in Finland. – *Dissertationes Forestales* 339, 64 pp.
- Ikonen, P., Miettinen, J., Luoma, M., Pellikka, J. & Pappinen, A. 2023: Beliefs of Forest Owners Toward Cooperative Capercaillie Lekking Site Management Operations: a Pilot Study. – *Human Dimensions of Wildlife* 28 (6): 620–634.
- Juutinen, A. & Partanen, J. 2022: Kohti vaikuttavaa talousmetsien luonnonhoitoa. POLICY BRIEF 2022:34. Näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisiin päätöksenteon tueksi. <https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=42901>
- Karppinen, H., Hänninen, H. & Horne, P. 2020: Suomalainen metsänomistaja 2020. – *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 30/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 73 s. (in Finnish).
- Kaukonen, M., Thomssen, P.-M., Eskola, T., Herukka, I., Kallio, T., Karppinen, H., Karvonen, L., Korhonen, I. & Kuokkanen P. (Toim./Eds.) 2023: Metsähallitus Oy:n ympäristöopas.
- Kauppi, M. & Koivisto, A. 2013: Kanaintujen riistanhoidon mahdollisuudet yksityismetsätaloudessa. Opinnäytetyö, Rovaniemen ammattikorkeakoulu (in Finnish).
- Kittredge, D. B. 2005: The cooperation of private forest owners on scales larger than one individual property: international examples and potential application in the United States. – *Forest Policy and Economics* 7: 671–688.
- Kröger, V. 2023: Riistametsänhoidon käyttö ja tarjonta Kemera-hankkeissa ja sen vaikutus metsänomistajien asiakastytyväisyyteen. Metsätieteen pro gradu, Itä-Suomen yliopiston luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta.
- Kärkkäinen, L., Haakana, H., Hirvelä, H., Jokinen, M., Juutinen, A., Kangas, A., Kilpeläinen, H., Kniivilä, M., Koivula, M., Korhonen, K.T., Leppänen, J., Mutanen, A., Neuvonen, M., Pellikka, J., Punttila, P., Pynnönen, S., Syrjänen, K., Tuominen, S., Tuulentie, S. & Viitanen, J. 2023. Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun arviointi 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 113/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 283 s.
- Kulju, I., Niinistö, T., Peltola, A., Rätty, M., Sauvala-Seppälä, T., Torvelainen, J., Uotila, E., Vaahtera, E. 2023: Metsätalastollinen vuosikirja 2022. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/553167>
- Lehikoinen, P., Lehikoinen, A., Mikkola-Roos, M. & Jaatinen, K. 2017: Counteracting wetland overgrowth increases breeding and staging bird abundances. – *Scientific Reports* 7:41391.

- Lindén, M., Lilja-Rothsten, S., Saaristo, L. & Keto-Tokoi, P. 2019. (toim./eds.) Metsänhoidon suositukset riistametsänhoitoon, työopas. Tapion julkaisuja. https://tapio.fi/wp-content/uploads/2020/09/Metsanhoiton-suositukset_riistanhoitoon_Tapio-2019.pdf
- Mason, W. L., Diaci, J., Carvalho, J. & Valkonen, S. 2022: Continuous cover forestry in Europe: usage and the knowledge gaps and challenges to wider adoption. – *Forestry* 95(1): 1–12.
- Tapio 2024. Suojatiheikköjen jättäminen metsänkäsittelyssä. Metsänhoidon suositukset. <https://metsanhoidonsuosituks.fi/fi/toimenpiteet/suojatiheikkojen-jattaminen/toteutus>
- Lindgren, S.O. 1950: Aktiivisesta riistanhoidosta. – Teoksessa/In: Yläne, Y. (toim./ed.), Suomen metsästys. Suomen tiedettä N:o 9, ss. 679–710.
- Ma, Z., Cai, Y., Li, B. & Chen, J. (2010). Managing wetland habitats for waterbirds: an international perspective. – *Wetlands* 30: 15–27.
- Meadows, J., Herbohn, J. & Emtage, N. 2013: Supporting Cooperative Forest Management among Small-Acreage Lifestyle Landowners in Southeast Queensland, Australia. – *Society & Natural Resources* 26(7): 745–761. <https://doi.org/10.1080/08941920.2012.719586>
- Metsäkeskus 2024: Talousmetsien luonnonhoidon keinot. – Verkkosivu. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/metsanhoito-ja-hakkuut/talousmetsien-luonnonhoito/talousmetsien-luonnonhoidon-keinot>
- Miettinen, J. 2009: Capercaillie (*Tetrao urogallus* L.) habitats in managed Finnish forests-the current status, threats and possibilities. – *Dissertationes Forestales* 90. 32 s.
- Miettinen, J. 2010: Metson elinympäristöt ja niiden huomioon ottaminen talousmetsissä. Metsätieteen aikakauskirja 3/2010: 309–314.
- Miettinen, J. 2011: Metson elinympäristöt talousmetsissä (Summary: Capercaillie habitats in managed forests): – *Suomen Riista* 57: 17–36.
- Miettinen, J., Rantala, M. & Svensberg, M. 2019: Riistametsänhoidon opas. Suomen riistakeskus (in Finnish). https://riista.fi/wp-content/uploads/2019/02/riistametsanhoidonopas_WEB_pakattu.pdf
- Ojala, J. & Mäkelä, M. 2013: Uusi metsälaki lisää metsänomistajien valinnanmahdollisuuksia ja vastaa toimintaympäristön muutoksiin. – *Metsätieteen aikakauskirja* 1/2013 (in Finnish).
- Pakkala, T., Pellikka, J. & Linden, H. 2003: Capercaillie *Tetrao urogallus* - a good candidate for an umbrella species in taiga forests. – *Wildlife Biology* 9: 309–16.
- Paloniemi, R., Hujala, T., Rantala, S., Harlio, A., Salomaa, A., Primmer, E., Pynnönen, A. & Arponen, A. 2018: Integrating social and ecological knowledge for targeting voluntary biodiversity conservation. – *Conservation Letters* 11(1): e12340.
- Partanen, J. 2024: Metka-kannustejärjestelmä: Luonnonhoito. – Suomen metsäkeskus. <https://mappi.metsakeskus.fi/catalog/Mappi/r/1563/viewmode=infoview>
- Pellikka, J., Lindén, H. & Nikula, A. 2006: Onko riistanrikkaus yhteydessä maankäyttöön? (Summary: Does wildlife richness reflect the large-scale land use patterns?). – *Suomen Riista* 52: 62–75.
- Pellikka, J., Juutinen, A. & Eskelinen, P. 2017: Millaisia ovat suomalaiset riistanhoitajat? (Summary: The profiles of Finnish hunters as wildlife managers). – *Suomen Riista* 63: 7–18.
- Pellikka, J., Kauhala, K., Holmala, K. & Forsman, L. 2020: Riistan ruokinta ja metsästys (Summary: Supplemental feeding of wildlife and its utilization in hunting among Finnish hunters). – *Suomen Riista* 66: 21–37.
- Pellikka, J., Hiedanpää, J., Lindén, A. & Seimola, T. 2022: Rakennettujen kosteikkojen pitkän aikavälin hoitajuus (Summary: Long-term stewardship of constructed wetland). – *Suomen Riista* 68: 24–40.
- PEFC Suomi 2024: Programme for the Endorsement of Forest Certification Suomi (2024) PEFC FI 1002:2024 – Metsien kestävän hoidon ja käytön vaatimukset. <https://cdn.pefc.org/pefc.fi/media/2024-01/bf1504b2-See9-4592-ae65-2a9d481f9729/a859a609-e236-5ae6-addb-83bfc169cd94.pdf>
- Raik, D. B., Decker, D. J. & Siemer, W. F. 2006: Capacity Building: A New Focus for Collaborative Approaches to Community-Based Suburban Deer Management? – *Wildlife Society Bulletin* 34(2): 525–530.
- Rautiainen, M., Miettinen, J., Putaala, A., Rantala, M. & Alhainen, M. 2017: Grouse-friendly forest management in Finland. – *Unasylva* 249(68): 8 p.
- Rickenbach, M. G., Bliss, J. C. & Reed, A. S. 2004: Collaboratives, Cooperation, and Private Forest Ownership Patterns: Implications for Voluntary Protection of Biological Diversity. – *Small-scale Forest Economics, Management and Policy* 3(1): 69–83.
- Rämö, A.-K. & Toivonen, R. 2009: Uusien metsänomistajien asenteen, motiivien ja aikomukset metsiin ja metsänomistukseen liittyvissä asioissa. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja 216. 182 s.
- Räty, M., Koivula, M., Piirainen, S., Korhonen, K.T., Haltia, E., Pynnönen, S., Viitala, E.-J., Raatikainen, R., Granander, M., Kotiharju, S., Nieminen, T.M., Hamberg, L., Korhonen, A., Louhi, P., Tuominen, S., Siitonen, J., Juutinen, A. & Partanen, J. 2022: Talousmetsien luonnonhoidon tehostamisen vaihtoehtot. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-224-4>
- Euroopan komissio 2022: Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luonnon ennallistamisesta. COM/2022/304 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0304>
- Saarnio, T. & Töyrylä, K. P. 2023: Metsänomistajien mielipiteet metsäkeskustelusta. – *Tutkimusraportti* 25.4.2023. Metsämiesten Säätiö, Taloustutkimus Oy. 98 s.
- Sirkä, S. 2010: Effects of large-scale human land use on Capercaillie (*Tetrao urogallus* L.) populations in Finland. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.
- Tiainen, J., Lehtiniemi, T., Lehtikainen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A., Pessa, A., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkä, P. & Valkama, J. 2019: Suomen lintujen uhanalaisuus 2019. – *Linnut-vuosikirja* 2018: 14–25.
- Tikka, A., Haara, A., Miettinen, J., Ikonen, P. & Pappinen, A. 2023: Potential of Carbon Offsets to Promote the Management of Capercaillie Lekking Sites in Finnish Forests. – *Forests* 14(11): 14 p.

- Toivonen, A.-L. 2009: Suomalainen metsästäjä 2008 (Abstract: The Finnish hunter 2008). – Riista- ja kalatalous – selvityksiä. 19/2008. 22 s.
- Tornator Oy 2021. Tornatorin monimuotoisuusohjelma 2021–2030. 12 s. <https://www.tornator.fi/wp-content/uploads/2021/08/Tornatorin-monimuotoisuusohjelma-2021-2030-1.pdf>
- Valkeajärvi, P. & Ijäs, L. 1986: Metson soidinpaikkavaatimuksista Keski-Suomessa (Summary: On the display requirements of capercaillie in Central Finland). – Suomen Riista 33: 5–18.
- Valkeajärvi, P., Ijäs, L. & Lamberg, T. 2007: Metson soidinpaikat vaihtuvat – lyhyen ja pitkän aikavälin havaintoja (Summary: Capercaillie display grounds move – short and long term observations). – Suomen Riista 53: 104–120.
- Valtioneuvosto 2023: Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma 2023. Vahva ja välittävä Suomi. <https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma/#/2/6>
- Wallenius, T., Niskanen, L., Virtanen, T., Hottola, J., Brumelis, G., Angervuori, A., Julkunen, J. & Pihlström, M. 2010–11: Loss of habitats, naturalness and species diversity in Eurasian forest landscapes. – Ecological indicators 10(6): 1093–1101.
- Wegge, P. & Larsen, B. 1987: Spacing of adult and subadult male common capercaillie during the breeding season. The Auk 104: 481–490.
- Wegge, P. & Rolstad, J. 2011: Clearcutting forestry and Eurasian boreal forest grouse: Long-term monitoring of sympatric capercaillie Tetrao urogallus and black grouse T. tetrix reveals unexpected effects on their population performance. – Forest Ecology and Management 261: 1520–1529.
- Ympäristöministeriö 2024. EU:n ennallistamisasetus. <https://ym.fi/ennallistamisasetus>

Hyväksytty/Accepted 22.11.2024

Piia Ikonen
Suomen riistakeskus
Finnish Wildlife Agency
Kiekkotie 4
FI–70200 Kuopio, Finland

Jani Pellikka
Luonnonvarakeskus
Natural Resources Institute Finland (Luke)
Latokartanonkaari 9
FI–00790 Helsinki, Finland